

קידוש שנת השמיטה

ראשי פרקים

א. דברי הראשונים

1. הרז"ה
2. הראב"ד בפירושו לתורת כהנים
3. השגת הרמב"ן

ב. דברי השאלת דוד

1. השגות על הרז"ה
2. אין ראייה שהראב"ד כרוז"ה
3. ספירה וקידוש

ג. עיון בראיות הרז"ה

1. מנו יובלות לקדש שמימין
2. שנים אתה מקדש
3. "ארום קרא בית דינא"
4. שביעית כיובל

ד. סיכום

א. דברי הראשונים

דעת הראב"ד היא (בהשגותיו על הרי"ף בגיטין פרק השולח), שאין שביעית נוהגת בזמן הזה אפילו מדבריהם, ועיקר טעמו מבואר משום שהוא מפרש כי רבי, הסובר שהשביעית תלויה ביובל, כוונתו היא שבזמן שאין היובל נוהג אין השביעית נוהגת כלל.

והרמב"ן בספר הזכות שם האריך לדחות את דעת הראב"ד והסיק שגם הראב"ד חזר בו מדעתו זו בחידושו לעבודה זרה. (ועיין דרך אחרת בשיטת הראב"ד למרן הרב זצ"ל במבוא לשבת הארץ עמוד יט.)

1. הרז"ה

הנה דעתו הראשונה של הראב"ד, שאין שביעית נוהגת בזמן הזה אפילו מדרבנן, היא גם דעתו של רבנו זרחיה הלוי, בעל המאור - שכנראה לא חזר ממנה - והדברים מבוארים בתשובה ארוכה שהובאה בשלמותה בספר התרומות שער מה חלק א אות ד. ובאותה תשובה הוסיף הרז"ה לעיקר הטעם המפורש לעיל בשיטת רבי טעם נוסף - גם אליבא דרבנן - וזה לשונו: "עוד יש לנו לומר, אפילו לדברי חכמים [ששמיטה אינה תלויה ביובל] השמיטים צריכים קידוש בין דין, כדכתיב וספרת לך ודרשו חז"ל בספרא: ספירה בבית דין. והתם בערכין (דף לב עמוד ב) אמרינן מנו יובלות לקדש שמיטין. למדנו שאף שמיטין צריכין קידוש בית דין, כשם שהיובל צריך קידוש בית דין, כדכתיב וקידשתם את שנת החמישים שנה. ומה שדרשו רבותינו (ראש השנה דף ח עמוד ב) שנים אתה מקדש, יש במשמע זה כל השנים הקדושות ביובל, שהן שבע שבתות שנים, שכולן צריכות קידוש, שלא הוציאו מכלל קידוש בית דין אלא שבת בראשית בלבד, כההיא דאמרינן התם (נדרים דף עח עמוד א) מועדי נאמרו שבת בראשית לא נאמרה. וכן מצינו שתשווה קדושת שביעית לקדושת יובל, ולמדו הם מזה כמו שדרשו רז"ל (עבודה זרה דף נד עמוד ב) קודש תהיה לכם - בהווייתה תהא, הא כיצד לוקח בפירות שביעית בשר, אלו ואלו מתבערים בשביעית. הא למדנו לקדושת שביעית מקדושת יובל [דקרא ביובל כתיב] שכלן שבתות ד' הן".

2. הראב"ד בפירושו לתורת כהנים

ובראב"ד בפירושו לתורת כהנים, פרשת בהר פ"ב: "נראה לי שבית דין חייבין למנות שמיטה ויובל וכו' ומברכין על זאת הספירה בראשי השנים, כדרך שאנו מברכין על ספירת העומר בתחילת הלילה. וכך היו אומרינן בשמיטה ראשונה ברוך אתה ה'... אשר קדשנו במצוותיו וציוונו על ספירת שני השמיטה, היום כך וכך שנים בשמיטה, אי נמי על ספירת שני היובל, שהם שבוע אחת".

ולכאורה נראה מכאן שגם הראב"ד שעמד בהשגותיו הנ"ל על הטעם הראשון, שהשביעית תלויה ביובל, אף הוא סובר כטעמו השני של הרז"ה, שישנה מצות ספירה גם בשמיטה, מפני שאף שמיטין צריכין קידוש בית דין. וצריך עיון לפי זה למה לא הזכיר טעם זה בהשגותיו על הרי"ף שם.

3. השגת הרמב"ן

ולעיל הבאנו שהרמב"ן השיג על דעת הראב"ד, ברם לא מצינו לו השגה על טעמו השני של הרז"ה. ואם אמנם השגתו רמוזה בכלל דבריו, והיינו כיון שלדעתו נהגה שביעית מדאורייתא גם אחרי ביטול בית דין הגדול - שרק הוא יכול לקדש שנים כלשונו שם: "יובל תלוי בבית דין הגדול למנות לקדש ולתקוע" - על כורחך אין השביעית צריכה קידוש בין דין, אולם אין אתנו יודע כיצד נדחו ראיותיו של הרז"ה.

אכן מצינו מדרש תנאים מפורש האומר, כי רק היוגל צריך קידוש בית דין ואילו השביעית אינה צריכה קידוש בית דין, והוא במכילתא דרשב"י בפרשת משפטים על הפסוק ובשביעית יצא: "דבין דבר שאינו צריך קידוש בית דין [יציאת עבד בשנת השבע] מדבר שאינו צריך קידוש בית דין [השטמ מלווה בשביעית], ואל יוכיח יובל שצריך קידוש בית דין". ברם דברים אלו עדיין אין בכוחם לסתור את הרז"ה, דאמר לך: תנאי היא, ותלמודא דידן פליג אמכילתא דרשב"י.

ב. דברי השאילת דוד

הנה עמד על ראשית דברי הרז"ה גדול אחרון, ומנו הגאון רבי דוד פרידמן ז"ל, בספרו שאילת דוד חלק א, חידושים בענייני שביעית עמוד כ, והוא משיג שם על הרז"ה שתי השגות.

1. השגות על הרז"ה

א. אם גם נאמר ששביעית צריכה ספירה, אין זה דין בקדושת שביעית, אלא זה שייך לקדושת היובל, כפשטות הכתוב שהזכרה בו ספירה לעניין יובל ולא לעניין שביעית, ולא באה ספירת השביעית אלא לשם היובל. וכך כתב גם הגר"ח ז"ל מבריסק, בחידושי רבי חיים הלוי פרק י מהלכות שמיטה ויובל הלכה ה: "כל תק דינא דוספרת, וקדשתם, לא קאי רק על יובל, דליובל הוא דבעינן ספירה וקידוש, אבל בשביעית לא הוזכר כלל ספירה גבה, דהספירה דנתיב בה היא רק משום יובל, אבל שביעית עצמה ממילא חיילא גם בלא ספירה וקידוש".

ב. ספירה וקידוש תרתי מילי נינהו, ואפילו תימא שישנה מצות ספירה גם לגבי שביעית מצד עצמה, אין זו מהווה תנאי לקדושה. וראיה לדבר: ספירת יובל, שהרמב"ם מונה אותה בראש הלכות שמיטה ויובל כמצווה מיוחדת, כמו ספירת העומר, ואף על פי כן אין הספירה מעכבת קדושת היובל, ולא נמנתה בגמרא (ראש השנה דף ט עמוד ב) בין הדברים המעכבין את היובל, דספירה וקידוש שתי מצוות

הן. והשתא שהספירה אינה מעכבת קדושת יובל - קדושת שביעית על אחת כמה וכמה שאינה מעכבת. (ולהשגה זו כיון גם הגר"י ענגיל ז"ל בקונטרס השביעית - "אוצרות יוסף" וינה תרפח אות לו - דהיא מצווה בפני עצמה לספור השביעיות, ומנין שתהא מעכבת בקדושת השביעית?)

2. אין ראייה שהראב"ד כרו"ה

ולפי שתי ההשגות של הגרד"פ ז"ל שוב אין לנו ראייה מדברי הראב"ד בפירושו לתורת כהנים שגם הוא סובר כרו"ה בטעמו הנוסף. דלא מיבעי ללשונו האחרון שמכרכין "על ספירת שני היובל", דמשמע באמת שעיקר הספירה לשם יובל היא, כמו שכתב הגרד"פ בהשגתו הראשונה, הרי אין הספירה שייכת לשביעית כלל, אלא אפילו אם נתפוס לשונו הראשון שמכרכין "על ספירת שני השמיטה" אפשר לומר אמנם דסבירא ליה שישנה מצווה לספור גם לשם שביעית, ברם מנין לנו שהוא סובר שהקידוש תלוי בספירה, והספירה מעכבת את הקידוש, הרי אפשר שגם הוא סובר שהספירה היא אמנם מצווה, אבל אין קדושת שביעית תלויה בה כלל.

3. ספירה וקידוש

והנה להשגתו השנייה של הגרד"פ אמר לך הרו"ה שלדעתו ספירה וקידוש מצווה אחת היא, דלא כרמב"ם, ותנא דמסייע ליה רב סעדיה גאון ז"ל, שגם הוא לא מנה כלל באזהרותיו (פרשה לח) מצוות עשה של ספירה, ומנה רק מצוות עשה של קידוש שנת היובל על ידי שופר [וזוהי דעת רבי יוסי (ראש השנה דף ט עמוד ב) לפירוש רבנו חננאל שהתקיעה היא המקדשת: "תעבירו שופר וגו' וקידשתם - כיון שתקעתם נתקדשה השנה"]. ונראה שהוא סובר שהספירה היא רק הכשר מצווה או חלק מצווה, ועל כל פנים מצווה אחת היא.

וראייתו של הגרד"פ, המתבססת על שלא מצינו בראש השנה דף ט עמוד ב שנמנתה ספירה בין הדברים המעכבים ביובל, הנה זו ניתן לדחותה על פי מה שכתב הגר"ח ז"ל מבריסק שם, שאדרבה ספירה וקידוש ודאי מעכבין, ולא נמנו שם בגמרא דזו פשיטא כיון שהם עיקר היובל, (וראיה להגר"ח מירושלמי ראש השנה פרק ג הלכה ה, אכן עיין יפה עיניים ראש השנה דף ט, ועיין משנת אליעזר להגר"א רבנוביץ ז"ל סימן ע), ולא נמנו בתלמודא דילן אלא המצוות הנוספות, שאף על פי שאינן עצמות היובל ועיקרו, בכל זאת מעכבות הן בחלות היובל. ואמר לך הרו"ה: כשם שספירה וקידוש הם עיקרו של יובל, הוא הדין שהם גם עיקרה של שביעית.

ברם השגתו הראשונה של הגרד"פ על עיקר חידושו של הרו"ה - שהספירה אינה רק לשם היובל אלא גם לשם שביעית - במקומה עומדת, שאין לנו כל ראייה לדבר, ואדרבה פשטיה דקרא ביובל איירי ולא בשביעית.

ג. עיון בראיות הרו"ה

1. מנו יובלות לקדש שמיטין

והרו"ה הביא ראייה לחזק דבריו: "והתם בערכין (דף לב עמוד ב) אמרינן מנו יובלות לקדש שמיטין, למדנו שאף שמיטין צריכין קידוש בית דין".

ולעניות דעתי גם ראייה זו ניתן לדחותה, שאם עיקר כוונתו של הרו"ה היא לרישא - "מנו - לקדש" - כלומר שהמניין הוא המקדש, הנה זו אינה ראייה מוכרחת, שכבר פירש רש"י שם (דיבור המתחיל מנו) דכל עיקר המניין לא בא אלא לשם שמירה על חשבון השנים "דאם לא היו מונים יובלות, והיו מונין אותה שנה [של יובל] לחשבון השמיטין, והיו השמיטין שלא במקומן".

ולא עוד אלא שניתן לדייק קצת מהמשך לשון הגמרא שם (דף לג עמוד א) דלא כרו"ה. שהקשו בהמשך הדברים "הניחא לרבנן דאמרי שנת חמישים אינה מן המניין, אלא לרבי יהודה דאמר שנת חמישים עולה לכאן ולכאן למה לי, בשמיטין סגי?!", ולדעת הרו"ה הוה לה לגמרא לומר במניין שמיטין סגי, כיון שעיקר הקידוש תלוי במניין.

ואם עיקר כוונתו של הרו"ה היא להביא ראייה מן הסיפא, מן הלשון "לקדש שמיטין", שממנו שמענו שיש דין קידוש בשמיטין, ועל כורחך כל קידוש הוא על ידי בית דין, הנה יש בידינו להביא מתורת רבותינו הראשונים, שגם אם נקבל את הדעה שיש צורך לקדש את שנות השמיטה, הרי אין קידוש שנים זה תלוי דווקא בבית דין, שכן מצינו לרמב"ם במשנתו הראשונה בספר המצוות, עשין קלו, שפירש שאף קידוש היובל נעשה שלא בבית דין אלא על ידי כל אחי ואחד, על ידי קיום המצוות התלויות בו: "שציונו לקדש שנת החמישים, כלומר לבטל העבודה בה, כמו השמיטה", וכך כתב בסמ"ג ברמזי העשין, מצווה קנא: "לקדש שנת חמישים בשביטה", וכן בספר החינוך מצווה שלב: "לקדש שנת החמישים כמו שנת השמיטה, כלומר בביטול העבודה בארץ והפקר הצומת בה". וכך פירש הריטב"א בחידושו לראש השנה דף ח עמוד ב בדעת רבי ישמעאל בנו של רבי יוחנן בן ברוקה דקיימא לן כוותיה. ואם קידוש יובל עיקרו על ידי שביטה ולא על ידי בית דין - קידוש שמיטה שממנה למדו ליובל לא כל שכן.

ואם כי הרמב"ם חזר בו ביחס ליובל, ופסק בידו החזקה בריש פרק א משמיטה ויובל, שמצות קידוש היובל מסורה לבית דין הגדול, הרי ביחס לשמיטה כנראה שהוא ממשיך לפרש לישנא ד"לקדש שמיטין" דהיינו קידוש על ידי שביתה, ואף אינו מונה קידוש השמיטה כמצות עשה נפרדת, כיון שלא נאמר בתורה "וקדשתם" על שנת השמיטה.

ולפי כל האמור, כשם שאין כל הכרח לפרש שנתכוונו בגמרא לומר שיש דין קידוש בשמיטה על ידי המניין, כך אין הכרח לומר שקידוש זה נעשה דווקא על ידי בית דין. אלא גם אם יש דין קידוש בשמיטה, הרי זה על ידי שביתה קרקע והפקר פירות, וקידוש זה נעשה על ידי כל אחד ואחד.

2. שנים אתה מקדש

עוד הביא הר"ה ראייה מלשון הגמרא במסכת ראש השנה דף ח עמוד ב: "ורבנן שנים אתה מקדש ואי אתה מקדש חדשים", ומפרש הר"ה: "יש במשמע זה כל השנים הקדושות ביובל, שהן שבע שבתות שנים, שכולן צריכות קידוש".

וכפירושו של הר"ה מפרש גם המאירי שם: "שמיטה ויובל בית דין היו מקדשין אותם, ואומרים שנה זו מקודשת לשמיטה, שנה זו מקודשת ליובל".

ולכאורה ראייה זו תמוהה ביותר, שהרי לא נאמרו דברים אלו בגמרא אלא לרבנן, דסבירא להו ששנת היובל מתקדשת מיום הכיפורים, ואילו אנן לא קיימא לן כוותייהו, אלא כרבי ישמעאל בנו של רבי יוחנן בן ברוקה, דפליג עלייהו, וסבירא ליה שהשנה מתקדשת מתחילתה, וסתמא דמתניתין דריש ראש השנה כוותיה היא (עיי' תוספות שם דף ט עמוד א דיבור המתחיל ולאפוקי). ולרבי ישמעאל על כורחך השנה מתקדשת מתחילתה, לא על ידי קידוש בית דין אלא על ידי שביתה קרקע והתחלת שחרור עבדים. וכך כתב בחידושי הריטב"א שם. ואם ביובל כך – בשמיטה לא כל שכן.

אכן נראה שהר"ה מפרש כפירוש ה"טורי אבן" שם, שלא נחלקו כלל רבי ישמעאל בנו של רבי יוחנן בן ברוקה ורבנן על עיקר המצווה, לקדש שנת היובל על ידי בית דין באמירת מקודשת השנה, ועל מה נחלקו על הזמן, דלרבי ישמעאל מתקדשת השנה מתחילתה, ואילו לרבנן מיום הכיפורים, ואף על גב דלא קיימא לן כרבנן בהא, וכן לא קיימא לן במה שדרשו ומיעטו "ואי אתה מקדש חדשים", ברם בעיקר הדין ד"שנים אתה מקדש" שחיוב הקידוש הוא בבית דין, בזה קיימא לן כוותייהו ואף רבי ישמעאל מודה בזו לרבנן. (ולפירוש זה כיון גם הגאון רבי יוסף ענגיל ז"ל בקונטרס השביעית אות מ, ועיי' מלבי"ם ויקרא פרק כה סימן נ).

ונראה שזוהי גם שיטת רש"י בפירושו לתורה (ויקרא פרק כה פסוק י), שהביא שם בסתמא שבית דין מקדשין את שנת היובל בכניסתה ואומרים מקודשת השנה. (אם כי אפשר לדייק ולומר שבפירושו לגמרא אף הוא סבר כרשב"א, שכן לא פירש הא דבית דין אומרים מקודשת השנה בדברי רבי ישמעאל, אלא נטר לה עד ורבנן שנים אתה מקדש).

ולפי שיטה זו מיושבת גם דעת הרמב"ם, שבפרק י מהלכות שמיטה ויובל הלכה יד פסק דמראש השנה של יובל עבדים אינם משתעבדינו, וכן בפרק ד מהלכות ערכין הלכה כד, דמראש השנה שדות אחוזה יוצאות לכהנים, והיינו כרבי ישמעאל בנו של רבי יוחנן בן ברוקה, ואילו בריש פרק י משמיטה ויובל פסק שמצות עשה לקדש את שנת התמישים ומצווה זו מסורה לבית דין הגדול, ונשמע שהקידוש הוא על ידי אמירת מקודשת השנה והיינו כרבנן. ולהאמור אין כאן שום סתירה, דבעיקר מצות קידוש על ידי בית דין לא נחלקו כלל.

והשתא ראייתו של הרז"ה מבוארת, והיא בנויה על שתי הנחות: א) רבנן שאמרו "שנים אתה מקדש" לא נתכוונו לשנות יובל גרידא אלא גם לשנות שביעית; ב) כשם שקיימא לן כרבנן בעיקר הדין של קידוש שנים על ידי בית דין לגבי יובל, הוא הדין דכוותיהו קיימא לן גם לגבי קידוש שנות שביעית "שכל השנים הקדושות ביובל טעונות קידוש בית דין".

ואם כי יש לשאול על פירוש הרז"ה והמאירי: רבנן גופיהו מנא להו הא מילתא? דהרי קרא דוקדשתם ביובל איירי, וניתן לומר שהקידוש עיקרו לשם "וקראתם דרור" לעבדים כהמשך הפסוק, ומנא לן להקיש לשביעית, דלעולם אימא לך דשביעית שאין בה שלוח עבדים אינה צריכה קידוש גיית דין.

ועוד יש לשאול: מה אם חדשים שתלויים בקביעת בית דין סבירא להו לרבנן דאין צריכים קידוש בית דין, שביעית שאין קביעותה תלויה בבית דין, דין הוא שלא תהא צריכה קידוש בית דין, וחידוש הוא שחידשה תורה ביובל ואין לך בו אלא חידוש.

וצריך לומר שעיקר טעמם של רבנן - לרז"ה ולמאירי - הוא לא מהיקש, אלא שסוברים כמו שהבין הרז"ה, שספירה וקידוש עניין אחד הם, וכיון שפירשו שהספירה עולה גם לשביעית, על כורחך יש בה לדעתם גם תורת קידוש, ואותו חידוש עצמו שחידשה תורה ביובל חידשה גם בשביעית.

ובסתירת ראייה זו נראה לעניות דעתי, דאמנם לרז"ה ולמאירי פשיטא להו דרבנן איירו לא רק בשנות יובל אלא גם בשנות שביעית, ברם רש"י כתב להדיא דלא

נתכוונו רבנן אלא לשנות יובל, והוא מפרש "שנים אתה מקדש - כששנת יובל נכנסת מצווה על בית דין לומר מקודשת השנה" ולישנא דשנים אינו על "כל השנים הקדושות ביובל" אלא על שנות יובל גרידא, וכך פירש גם רבנו חננאל.

ופירושם של ר"ח ורש"י מסתייע ממה שמצינו שדרשה זו - "שנים אתה מקדש" - שנויה בירושלמי ראש השנה פרק ב הלכה ה וסנהדרין פרק א הלכה ב בשם רשב"י, והרי כבר הבאנו לעיל דבמכילתא דרשב"י נאמר בפירוש, שרק יובל צריך קידוש בית דין, ואילו שביעית אינה צריכה קידוש בית דין.

(ואם תאמר לפי זה מדוע לא דרש רשב"י יובל אתה מקדש ואי אתה מקדש שביעית? תירץ הר"ש קורמן שליט"א, ר"מ בישיבתנו, דאפשר משום דסבירא ליה דאין כלל סברא לקדש שביעית, כיון שאין קביעותה תלויה בבית דין, ולא איצטריך קרא למעוטה, ורק בחדשים שקביעותם תלויה בבית דין איצטריך קרא למעוטה).

והשתא אפילו תימא דאף אנן קיימא לן כרבנן בעיקר הדין - כפירוש ה"טורי אבן" - עד כאן לא נאמרו דברים אלא ביובל, אבל בשביעית - זו לא שמענו, ואפילו תימא דהכי סבירא להו לרבנן - אנן לא קיימא לן בהא כוותייהו, אלא כמכילתא דרשב"י.

3. "ארום קרא בי דינא"

הגר"י ענגיל ז"ל (שם אות לו) הביא ראיה לשיטת הר"ה מתרגום יונתן דברים פרק טו פסוק ב: "כי קרא שמיטה לך" - ארום קרא בי דינא, משמע שקידוש בית דין הוא הקובע את השמיטה.

והנה ניתן לחלק ולומר דאף תרגום יונתן לא פליג אמכילתא דרשב"י אלא לגבי שמיטת כספים - כמפורש שם: שמוט כל בעל משה ידו וגו' - שזו חובת הגוף, ודווקא לעניין זה סבירא ליה דשביעית תלויה בקידוש בית דין, וזה תואם את שיטת הסוברים כי רק שמיטת כספים תלויה ביובל (עיין גיטין דף לו עמוד א תוספות דיבור המתחיל בזמן וכו'), אבל לעניין שמיטת קרקע אפשר שגם הוא מודה שאינה צריכה קידוש בית דין. (וכדרך שלשיטת הריטב"א בדעת רבי ישמעאל מתקדש היובל לעניין שביטת קרקע והתחלת שחרור עבדים מראש השנה בלי אמירת מקודשת השנה על ידי בית דין, הוא הדין לשביטת קרקע והפקר פירות בשביעית, שגם הללו אינם תלויים בקידוש בית דין).

ברם גם לו יהיבנא דשיטת תרגום יונתן היא באמת שגם שמיטת קרקע צריכה בית דין, הרי זו ראיה רק לגבי יסוד דברי הר"ה, היינו שיש מאן דאמר דסבירא ליה

הכי בפירוש, אולם עדיין אין לנו כל ראייה מכרעת שהקידוש מעכב, וגם אין לנו ראייה דכוותיה נקטינן להלכתא.

4. שביעית כיוכל

בסוף דבריו הביא הרו"ה כעין חיזוק לשיטתו: "וכן מצינו שתשווה קדושת שביעית לקדושת יובל וכו' כמו דרשו רז"ל: קודש תהיה לכם - בהויתיה תהא", והיינו שמהפסוק האמור בפירות יובל למדנו לעניין פירות שביעית.

ולעניות דעתי נראה לומר שאין להביא ראייה משם, שכן חידוש מיוחד הוא חידושו לנו שבדין זה של קדושת פירות ניתן ללמוד מיובל על שביעית. והיינו טעמא משום דחזינן שהוקש יובל לשביעית לעניין שביתת הארץ והפקר הפירות, והשתא מהיכי תיתי לומר שבעניין זה יש פרט מסוים שהוא מבדיל בין יובל לשביעית, אדרבה הסברא הפשוטה היא שבוה הוקשו יובל ושביעית לכל הפרטים, וכשם שהוקשו להפקר הפירות כך הוקשו לקדושת הפירות, ולכן אותו דין של תפיסת דמים - קודש תהיה וגו' - שנרמז לנו ביובל, קא משמע לן שכך הוא הדין גם בפירות שביעית, וכדרך שהושוו תקיעות ראש השנה לתקיעות יום הכיפורים של יובל, אחרי שביסודם שווים הם.

והשתא שזהו היקש מיוחד בקדושת הפירות, אין ללמוד מכאן להקיש לשאר עניינים, ואין לחדש דין ספירה וקידוש בשביעית מתוך השואה ליובל.

ועל עיקר התימה שבדבר שהשוו כאן שביעית ליובל עמד הסמ"ג בעשין קמז"ח, איהו מותיב לה ואיהו מפרק לה: "ואף על גב שוקודש הכתוב כאן ביובל ולא בשביעית, הא מני רבנן היא דאמרי (בתורת כהנים) אין היובל נוהג אלא אם כן יש עמו שביעית, ואחרי שיוכל תלוי בשביעית חשבינן לקדש דיובל כאילו הוא כתוב בשביעית".

ודבריו קשים להולמם, דאם כן רבי יהודה דסבירא ליה בתורת כהנים שם "עשה יובל אף על פי שאין שביעית", אטו נאמר דלא סבירא ליה כלל להלכתא דשביעית תופסת דמיה? והלא הלכה פסוקה היא ולא מצינו שנחלקו בה כלל.

ואם אמנם לפירוש הראב"ד בתורת כהנים שם ניחא, גם לפי עיקר דרכו של הסמ"ג, דהראב"ד מפרש שגם רבי יהודה אינו חולק על עיקר הדין, ואינו סובר דיובל אינו תלוי בשביעית כלל, אלא דלא מצריך שכלם יקיימו שביעית, ומספיק אם קיימה שבט יהודה ובנימין, אבל אם בטלה מכל וכל, אף הוא מודה דאין היובל נוהג אז, ולפי זה גם לרבי יהודה יובל תלוי בשביעית, ושפיר יכול גם הוא ללמוד מזה על זה, גם לעניין תפיסת דמים וכו'.

ברם לפי האמור לעיל לא צריכנא להא, ואפילו תימא שיובל אינו תלוי כלל בשביעית שפיר יש להקיש בדין זה שביעית ליובל, ויש להשוות קדושת פירות להפקר פירות הנוהג בשניהם.

ד. סיכום

עלה, אפוא, בידינו שאין הראיות של הרז"ה מספיקות לחדש פלוגתא דתנאי, ולקבוע הלכה כמאן דאמר ששביעית טעונה קידוש בית דין, וכל שלא נתקדשה בבית דין אינה נוהגת אפילו מדרבנן. ולא מיבעי רוב הראשונים דסבירא להו ששביעית בזמן הזה דרבנן חולקים עליה, אלא גם הראב"ד במשנתו הראשונה דסבירא ליה ששביעית בזמן הזה אינה נוהגת אפילו מדרבנן, אף הוא לא הביא כלל דעה זו ולא התבסס עליה.

ואף דברי תרגום יונתן, שניתן ללמוד מהם להצריך קידוש בית דין לשמיטת כספים, נדחים מכוח הדברים המפורשים במכילתא דרשב"י, שאף השמט מלווה אינו צריך קידוש בית דין, וכדעת רוב רבתינו הראשונים ז"ל.

ויש להעיר דאפילו תימא דשביעית דאורייתא תלויה באמת בקידוש בית דין, אין הדבר נוגע לשביעית דרבנן, דכיון דעיקר תקנתם היתה בכדי "שלא תשתכח תורת שביעית", הנה זו גופה היתה התקנה שאף על פי שמדאורייתא אין שביעית נוהגת - תנהג שביעית מדרבנן. והשתא לא אכפת לן מאיזה טעם אינה נוהגת מדאורייתא, אם משום שבטלה קדושת הארץ או משום שבטלו היובלות או מטעמא אחרינא, דאפילו תימא דאינה נוהגת מדאורייתא משום שצריכה קידוש בית דין אין זה מבטל את עיקר טעם התקנה מדבריהם שלא תשכח תורת שביעית.